

BUDIMO DOM LJUBAVI SJEĆANJE NA PROF. DR. SC. TOMISLAVA ZDENKA TENŠEKA O DESETOJ OBLJETNICI NJEGOVA PRELASKA U OČEV DOM

Andrea FILIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
andrea.filic@zg.t-com.hr

Prije jednog desetljeća, na početku trećeg broja *Bogoslovske smotre* 2007. godine, bio je objavljen »In memoriam Tomislav Zdenko Tenšek (1. listopada 1943. – 30. kolovoza 2007.)« – sjećanje na preminulog dekana Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pročelnika Katedre povijesti kršćanske literature i kršćanskog nauka te glavnog i odgovornog urednika *Bogoslovske smotre*.¹ Nakon deset godina, na tragu naslova knjige *Još nam uvijek govore*,² želi se kroz zahvalno sjećanje razmatrati o onome što nam taj još uvijek rado spominjani profesor Katoličkoga bogoslovnog fakulteta ima danas kazati.

Krenimo od sjećanja, zadržavajući se samo na zapisanim sjećanjima drugih kako bi se izbjegao subjektivizam koji nije nerealno očekivati budući da me s profesorom Tenšekom vezivala ne samo profesionalna suradnja nego i osobno prijateljstvo.

Iz *Knjige sućuti*³ u koju su profesori, djelatnici i studenti Fakulteta utkali dojmove svojeg suživota s Tomislavom Zdenkom Tenšekom, iščitava se

¹ Usp. Željko TANJIĆ – Anto BARIŠIĆ – Andrea FILIĆ, In memoriam Tomislav Zdenko Tenšek (1. listopada 1943. – 30. kolovoza 2007.), u: *Bogoslovska smotra*, 77 (2007.) 3, 597-601. Ovo je prigoda da se načini i javni ispravak podataka u gornjem naslovu. Datum Tenšekova preminuća naime nije 30., nego 31. kolovoza 2007.

² Usp. *Još nam uvijek govore. Izabrani nagovori J. Turčinovića, J. Fućaka i V. Bajsića*, Zagreb, 1994.

³ *Knjiga sućuti* pohranjena je u Tajništvu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Zahvaljujemo dekanu KBF-a prof. dr. sc. Mariju Cifraku, koji nam je dopustio da se njome poslužimo u svrhu pisanja ovog priloga. Premda navodnici stilski opterećuju

da je riječ o čovjeku koji bi, kad bi ga se danas moglo mjeriti mjerilima studentskih anketa i inih prosudbi, zadobio najviše ocjene. Ondje stoji da je bio »izvrstan«, »divan« »najbolji«, »najomiljeniji« i »najdraži« profesor, koji je imao osobit »pristup prema svakom pojedinom studentu« te je svojim predavanjima, koja će »uvijek pamtiti«, u njima ostavio »trajan pečat«. Studenti su, nadalje, prepoznavali njegovu »zaljubljenost u otačku predaju Crkve« i žar kojim im je »prenosio znanje« koje je valjalo usvojiti. Štoviše, u njemu su vidjeli i »više od profesora«, onu jednu crtu koja nije uvrštena među vrijednosne sveučilišne kriterije. Njegova predavanja, prema riječima studenata, »nisu bila obična«, nego je svaka njegova riječ »bila duboko iskustvo vjere«, »živo i prisutno svjedočanstvo vjere i povjerenja u ljubav nebeskog Oca«. »Svojim riječima i svojim življenjem« u njih je uspijevao usaditi »osjećaj za istinske ljudske i kršćanske vrijednosti« a svojom »vedrinom i poletom« poticao ih je da budu »još bolji, još gorljiviji ljudi, svjedoci, kršćani«. Za takva je svjedočanstva Tenšekovih učenika nesumnjivo najzaslužniji njegov «osobni primjer«. Jedan će student zapisati da je »najveće bogatstvo« koje im je darovao to što im je darovao »sebe sama«. Što se to, od njegovih ljudskih osobnih značajki, studenata najviše dojmilo? To što je bio »blagog srca« i »blagog osmjeha«, »pristupačan i pun razumijevanja«, »uvijek strpljiv i dobronamjieran«, »uvijek nasmijan«. To što je njegovo »lice uvijek zračilo osmjehom i dobrotom« te im je njegov »osmijeh značio utjehu, ohrabrenje, uvijek vjeru u bolje sutra«. To što je »zračio vjerom u život« te je s njime i Fakultet, koji – kako veli jedan od studenata – »bez njega više neće biti isti«, »odisao jednom svježinom i radošću«. To što je bio »jednostavan i uzoran kao čovjek, profesor i svećenik«, »uzor života i svjedok vjere«, koji je do samog kraja iskazivao »kršćansku ljubav«, sijući je, zajedno s radošću, »gdje god je prošao«. To što je bio otvoren za »radosne susrete« i »prijateljske savjete«, to što je bio »srdačan«, »dobar«, »blag«, »širokogrudan«, »vedar«, »radostan«, »ustrajan«, »strpljiv«. To što je »stalno govorio iz srca«, koje je bilo »otvoreno i veliko«. To što im je pružao »očinski oslonac i majčinsku brižnost« te im je, kroz »očinsku ljubav«, »bio poput oca«.

I sjećanja Tenšekovih suradnika otkrivaju one njegove crte koje su i studenti prepoznali: »uvijek vedar, nasmijan i spreman na suradnju«, očitovao je »jednostavnost, vedrinu i životni elan«, »otvorenost, pristupačnost i nesebičnost«. Bio je »kvalitetan suradnik«, »nadasve iskren i dobar prijatelj«.

tekst, odlučili smo ih, radi znanstvene korektnosti, ostaviti. Pojedine izričaje izvukli smo iz različitih svjedočanstava te ih sortirali prema srodnosti. Kod nekih smo promijenili samo sitnice, kao što su padeži ili pak lica, kako bi odgovarali tijeku izlaganja.

Kao stariji kolega one je mlađe »upućivao i hrabrio u znanstveno-nastavnom radu«, iskazivao im »obilje dobrote, bliskosti, ohrabrenja i strpljenja«, a njegova je »prisutnost« i njegova »riječ« bila »podrška i pomoć«. Netko će reći da je Tenšek »zvanju teologa u Crkvi ponovno pridružio svetost kao u otačkom vremenu«. Drugi pak da je svojom »dobronamjernošću i vedrinom« rušio »zidove hladnoće, nerazumijevanja i nelagode« a »entuzijazmom i ljubavlju prema svome pozivu« stvarao »ozračje topline i uzajamnosti, u kojem se svatko osjećao prihvaćenim i voljenim«, jer je u njegovim očima »svaki čovjek bio Osoba«. »Osjećalo se poštovanje koje je imao prema svakom čovjeku«. Kao dekan bio je »spreman na dijalog i suradnju«. Premda je »imao visoko mjesto«, »i dalje je ostao jednostavan i blizak prema svima«, »tako veliki a opet tako mali« ili pak »jednostavan, ali velik«, »primjer jednostavnosti, malenosti i ljudskosti«, »divan uzor u svojoj jednostavnosti«. Rad mu je bio »ispunjen ljubavlju i poniznošću«.

Gornji bi se opis Tomislava Zdenka Tenšeka moglo proširiti i mnogim svjedočanstvima izrečenima o sprovodnim obredima ili zapisanima u izrazima sućuti Hrvatskoj kapucinskoj provinciji i u tiskovinama.⁴ Iz njih, koji svi odreda slijede istu liniju kao i dosad navedeni dojmovi, osobito valja istaknuti nekoliko misli prof. dr. Alekse Bjeliša, ondašnjeg rektora Sveučilišta u Zagrebu. On, koji je Tenšeka doživio kao čovjeka »s osobinama koje su dragocjene za svaku stvaralačku i tolerantnu akademsku sredinu«, kaže: »Bez oklijevanja i otvorena srca mogu reći kako nas je obogatio kao ljude i kolege svojom blagošću i nenametljivošću, postojanim mirom i staloženošću, i kako odlazi čovjek iza kojeg ne ostaje niti jedan taman trag.« Prisjećajući se kako je »stvaralački i samozatajno« tražio, nalazio i predlagao odgovore na niz pitanja pri uspostavi novog ustroja odlučivanja i upravljanja unutar Sveučilišta, uime svih progovara: »Ponovno ističemo njegovu mirnoću i staloženost, tihu prisutnost koju smo uvijek prepoznavali kao podršku što nas je hrabrila i snažila daleko jače, više i dublje od bučnih, površnih i kratkotrajnih iskaza.«⁵

Nakon navedenoga, zavirimo malo i u Tenšekove spise, osobito one iz kojih prosijevaju i njegova osobna promišljanja o bitnim dimenzijama koje trebaju krasiti znanstvenika, učitelja, ili jednostavno – čovjeka. On je uvjeren da »povrh znanstvenih propinjanja i uspjeha, za sve znanstvene radnike vrijedi metodološki imperativ kako steći mudrost u traženju istine. [...] Udomiti

⁴ Usp. In memoriam fra Tomislav Zdenko Tenšek. 1943. – 2007., u: *Vjesnik Hrvatske kapucinske provincije sv. Leopolda Bogdana Mandića*, 41 (2007.) 3, 491-550.

⁵ Govor dr. Alekse Bjeliša rektora Sveučilišta u Zagrebu, u: *Vjesnik Hrvatske kapucinske provincije sv. Leopolda Bogdana Mandića*, 41 (2007.) 3, 500.

mudrost znači darom koji čovjek može samo primiti, graditi vlastitu osobnost i osposobiti se za traženje istine.«⁶ Svijest o potrebi vlastite samoizgradnje, dakako uz pomoć Božju, kako na polju znanstvenog napretka, tako i na polju međuljudskih odnosa, očito je u pozadini gore više puta spomenute Tenšekove samozatajnosti, jednostavnosti i skromnosti. Tomislav Zdenko Tenšek definitivno nije bio ni znanstvenik ni profesor ni čovjek koji bi bio tvrdokorno uvjeren u vlastitu savršenost. Štoviše, smatrao je da »čovjek koji za svoj krajnji cilj ima vlastito savršenstvo neće nikad naći Boga, jer i sam Bog postaje nemoćan pred čovjekom koji, zadovoljan sobom, ne očekuje ništa od drugoga. Naprotiv, samo onaj koji dopusti da se u njegovoj praznini razraste Božje savršenstvo kao nezaslужeni dar, ulazi u prostor zajedništva s Bogom.«⁷ Na tragu dragog mu crkvenog oca svetog Ireneja, koji je u svojoj koncepciji razvojne antropologije pronašao mjesta i za ljudske grijeha i slabosti kao one kroz koje strpljivi Bog čovjeku pomaže da malo pomalo raste u savršenosti⁸ i dozivajući u sjećanje njegovu definiciju čovjeka kao onog koji je »'creatura flebilis' (krhko, ranjivo biće)«, Tenšek upravo u ljudskim nesavršenostima vidi priliku za rast i razvoj ljudske osobe, kako u sebi samoj, tako u njezinim odnosima s Bogom i ljudima.⁹ U prigodi *Okruglog stola o osobama u potrebi* ističe kako »nije lako prodrijeti u vlastiti emocionalni svijet, a još je teže podijeliti s drugim vlastitu ranjivost«¹⁰. Još osobnije o tome progovara u predgovoru svoje knjige *Biti dom ljubavi*, gdje piše kako je u jednom razdoblju svojeg života otkrio kolike »otpore ljubavi« u sebi nosi, ali i kako »Očeva neizmjerljiva ljubav prožima sve žilice« njegova bića i onda kada se toj ljubavi opire.¹¹

Danas, s doista već velikim vremenskim odmakom, sve smo više uvjereni da je Tenšekova samosvijest o vlastitoj ranjivosti, krhkosti i nesavršenosti s jedne strane, i svijest o Božjoj ljubavi koja ga je iz toga stanja malo pomalo i postupno pridizala, u njemu oblikovala onaj suptilan osjećaj za drugoga, jednako tako ranjiva, krhka i nesavršena čovjeka, kojemu ne treba ničega drugog

⁶ Tomislav Zdenko TENŠEK, Govor na zatvaranju Teološko-pastoralnoga tjedna (26. siječnja 2006.), u: *Bogoslovska smotra*, 76 (2006.) 2, 474.

⁷ Tomislav Zdenko TENŠEK, Religioznost i vjera, u: Tomislav Zdenko TENŠEK, *Slovo o riječi života*, Zagreb, 2000., 180.

⁸ Usp. Irénée DE LYON, *Contre les hérésies. Dénonciation et réfutation de la gnose au nom menteur*, Paris, 2007., IV,39,1: »Kako bi se moglo imati tu spoznaju dobrog, da se nije upoznala njegova suprotnost?« Također usp. *Isto*, IV,38,1.

⁹ Usp. Tomislav Zdenko TENŠEK, Osoba – biće odnosa, u: *Nova prisutnost*, 6 (2008.) 3, 462.

¹⁰ *Isto*, 463.

¹¹ Tomislav Zdenko TENŠEK, Predgovor, u: Tomislav Zdenko TENŠEK, *Biti dom ljubavi*, Andrea Filić – Tomislav Filić (ur.), Zagreb, 2003., 8.

nego to da mu njegovi životni suputnici »zrače Božje čovjekoljublje«¹². Čovjek, prema Tenšek, »jednostavno treba čovjeka«, a »Bog želi da čovjek bude sretan s drugim čovjekom«.¹³ Čvrsto uvjeren u to, plaši se svakog nepovjerenja prema drugom čovjeku, svakog samozadovoljstva i individualizma,¹⁴ onoga kada »čovjek traži svjetlost samo za sebe«¹⁵. O tome, čini nam se, najrječitije progovara u izlaganju na spomenutom *Okruglom stolu*, gdje donosi dosta kritičku dijagnozu suvremenog načina života, ali s ciljem da potakne na promjenu: »U današnjem brzom ritmu života, čovjek se sve više potvrđuje individualnošću i sposobnošću za uspjehom, kako u društvu, tako i u individualnom snalaženju. Živimo u svijetu konflikata, rivalstava između bogatih i siromašnih, marginaliziranju slabih, nepovjerenju prema pripadnosti. Komunikacija se cijeni onoliko koliko pridonosi našem osobnom napredovanju, snalaženju, prepoznavanju i traženju svog mjesta u društvenom kontekstu, u želji za moći, imati i znati. Takvo društveno stanje stvara potrebu natjecanja, uspoređivanja i suprotstavljanja u kojima čovjek kao individualno biće zanemaruje potrebu otkrivanja osobe, kako u drugome, tako i u sebi. [...] Malo u takvim prilikama znači čovjek kao osoba.«¹⁶

Tenšek je, kako je očito iz svih svjedočanstava, bio čovjek kojem je stalo do međuljudskih osobnih odnosa. Kroz te je odnose rastao i dopuštao drugima da rastu, da nadržavaju svoju krhkost. Koliko mu je drugi čovjek bio važan najbolje predočuje njegovo, više puta istaknuto priznanje da su mu drugi ljudi bili »dom ljubavi« u kojem je »kroz život tražio i nalazio sebe«.¹⁷ »Dom« je za nj »sasvim osobito živa osoba«¹⁸. Osim što je zahvalan da su ga na njegovu životnu putu tako »udomili« mnogi dragi mu ljudi,¹⁹ svjestan je da istom zahvalnošću treba uzvratiti: »dom ljubavi valja nalaziti u čovjeku kao osobi i u suradnji s Božjom milošću truditi se postati i biti dom ljubavi«²⁰.

Nakon svega, vratimo se na početak, tj. na pitanje što nam, i deset godina otkako ga nema fizički s nama, Tomislav Zdenko Tenšek još uvijek govori? Što govori svakom od nas koji je na bilo koji način dionik fakultetske zajednice

¹² Tomislav Zdenko TENŠEK, Duh i pustinja, u: Tomislav Zdenko TENŠEK, *Slovo o riječi života*, 109.

¹³ Tomislav Zdenko TENŠEK, Božić, intimno, u: Tomislav Zdenko TENŠEK, *Slovo o riječi života*, 117.

¹⁴ Usp. *Isto*, 122-123.

¹⁵ *Isto*, 122.

¹⁶ Tomislav Zdenko TENŠEK, Osoba – biće odnosa, 462.

¹⁷ Tomislav Zdenko TENŠEK, Predgovor, 8-9.

¹⁸ *Isto*, 9.

¹⁹ Usp. *Isto*.

²⁰ *Isto*.

– što govori studentima i studenticama, djelatnicima i djelatnicama, profesorima i profesoricama, suradnicima i suradnicama Fakulteta? Sažeto u jednu riječ: da nastojimo biti dom ljubavi, i to tako da svakog od nas drugi može prepoznati kao svoj dom ljubavi te da budemo spremni isto prepoznati u drugom čovjeku. Taj poziv nipošto ne isključuje sve druge važne ciljeve Fakulteta kao akademske zajednice – niti nastojanja u realizaciji ishoda učenja i izlaznih kompetencija, niti potrebu razvijanja nastavnih kompetencija profesora, niti njihovu znanstvenu produktivnost, niti rad na međunarodnoj prepoznatljivosti, niti reforme koje su pred nama... Ta sâm se Tomislav Zdenko Tenšek, i kao profesor i kao dekan, svim svojim snagama zalagao za napredak Fakulteta, kao što je posvjedočeno ne samo riječima njegovih studenata i suradnika u fakultetskoj zajednici nego i samog rektora Zagrebačkog sveučilišta. No, kao što je želio da Fakultet, kao pravna osoba, nastavi biti i razvijati ono što je uvijek bio, svijetla sastavnica Sveučilišta u Zagrebu, tako je čeznuo (i tome sam pridonosio) za time da se svaki dionik fakultetske zajednice razvija kao osoba te da, malo pomalo, sve više razrastaju kvalitetni međuljudski osobni odnosi. Bio je svjestan da nijedan od strogo profesionalnih ciljeva Fakulteta neće biti u potpunosti ostvaren ukoliko izostane onaj prvotni cilj, utemeljen na pozivu uskrsloga i živoga Krista da prije svega budemo zajednica okupljena oko Njega. Zajednica koja pritom znade da se svi naši pojedinačni projekti, programi i poslovi slijevaju u jedan tok, da je Fakultet naša zajednička briga za koju svatko mora snositi dio odgovornosti i u nju ulagati svoje najbolje snage, u suradnji s drugima. Ako ćemo, još nam uvijek Tenšek govori, »biti dom ljubavi«, to će ojačati i oplemeniti sva naša nastojanja kroz koja se želimo razvijati kao »dom znanosti«.